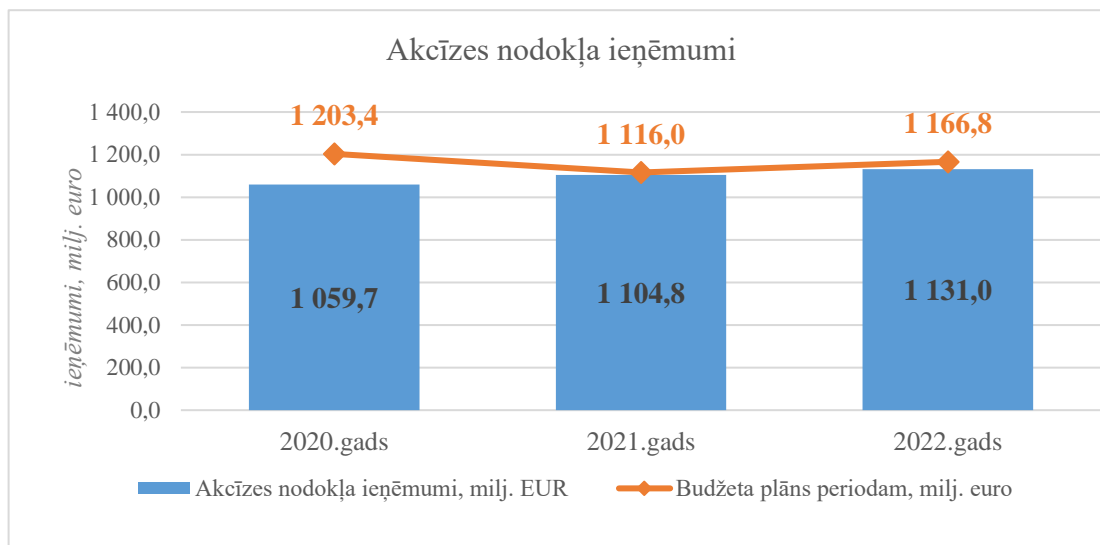

Akcīzes preču aprīte 2022. gadā

➤ Akcīzes nodokļa ieņēmumi

Akcīzes nodokļa ieņēmumi ir būtisks valsts kopbudžeta ieņēmumu avots, jo sastāda 9,4% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem valsts budžetā. Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2022.gadā ir 1,13 miljardi EUR, kas ir par 26,2 milj. EUR jeb 2,4% vairāk nekā 2021. gadā (skat. 1.attēlu). 2022.gada ieņēmumu plāns izpildīts par 96,9 %.

1.attēls

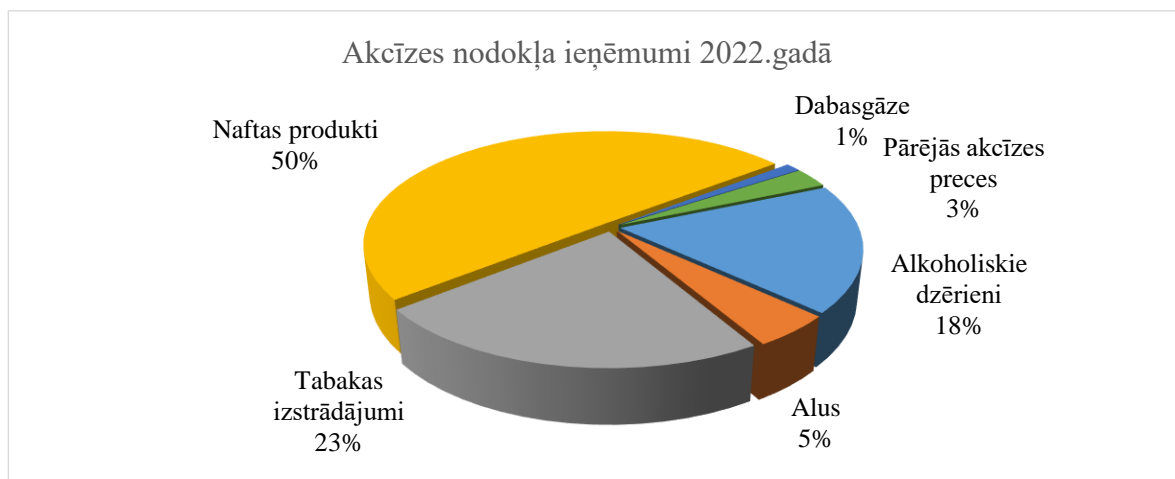

2022.gadā akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmēja akcīzes nodokļa likmju izmaiņas. No 2022.gada 1.janvāra akcīzes nodokļa likmes tika palielinātas tabakas izstrādājumiem (t.sk. cigaretes), elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamiem šķidrumiem un to sagatavošanas sastāvdaļām un tabakas aizstājējproduktiem.

Kā arī no 2022.gada 1.janvāra bezalkoholiskajiem dzērieniem akcīzes nodoklis tiek aprēķināts atbilstoši cukura saturam dzērienā, kas attiecīgi palielināja akcīzes nodokļa ieņēmumus par bezalkoholiskajiem dzērieniem, jo dzērieniem ar augstāku cukura saturu piemērojama augstāka akcīzes nodokļa likme.

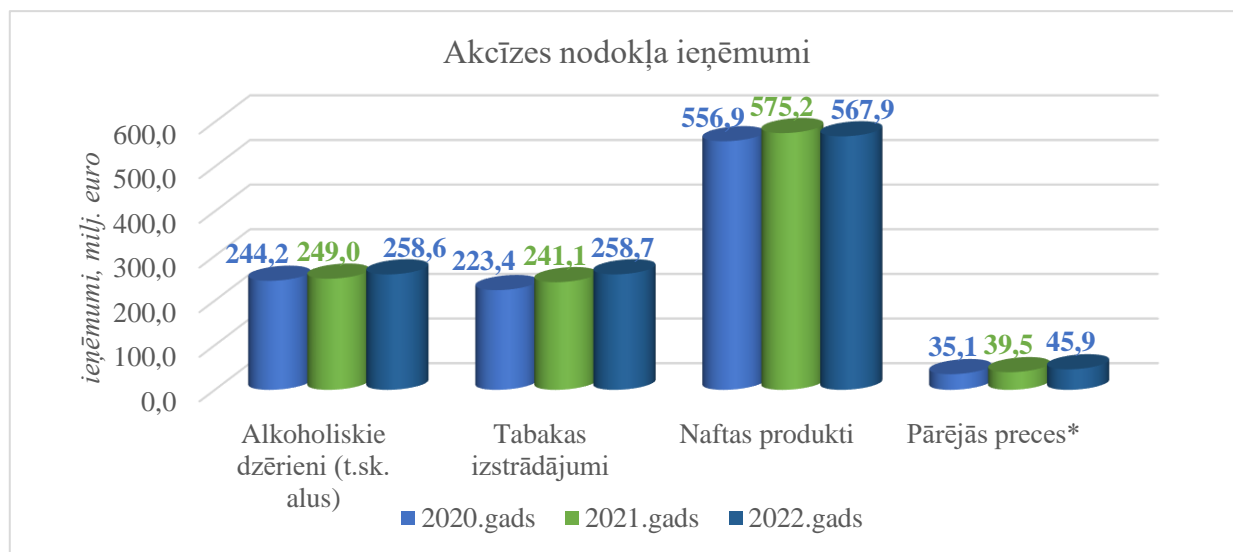
Vienlaikus akcīzes nodokļa ieņēmumus alkoholiskajiem dzērieniem ietekmēja izmaiņas likumā "Par akcīzes nodokli", kas paredz iespēju piemērot samazināto akcīzes nodokļa likmi 50 % apmērā visām alkoholisko dzērienu grupām no 2022.gada 1.jūlija, ievērojot likumā noteiktās prasības.

2.attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā vislielākais īpatsvars ir akcīzes nodoklim par naftas produktiem – 2022.gadā tas veido 50 % no visiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tālāk seko ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem – 23% un par alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) – 23%, pārējām akcīzes precēm – 4% (skat. 2.attēlu).

3.attēls

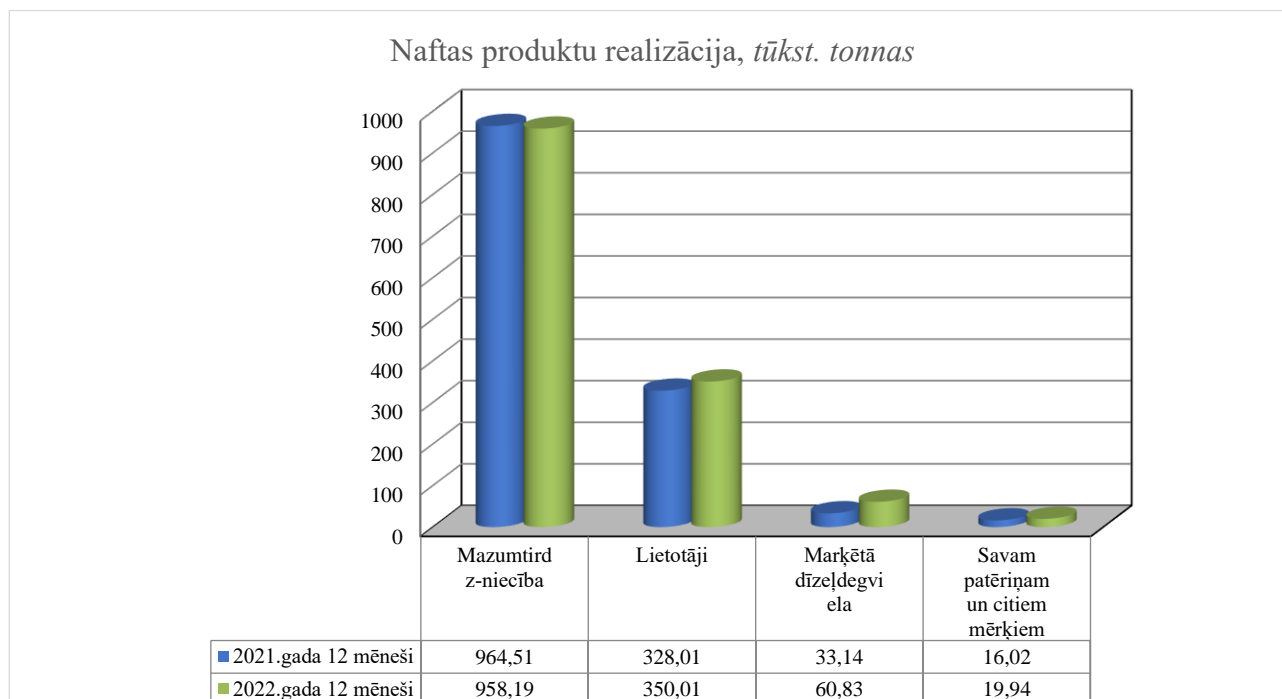
*Pārējās preces – kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamie šķidrums, to sagatavošanas sastāvdaļas, tabakas aizstājējprodukti un dabasgāze.

2022.gadā, salīdzinot ar 2021.gadu, akcīzes nodokļa ieņēmumi ir palielinājušies tabakas izstrādājumiem + 17,6 milj. EUR, alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) + 9,6 milj. EUR un pārējām precēm (t.sk. kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamie šķidrums, to sagatavošanas sastāvdaļas, tabakas aizstājējprodukti) + 10,9 milj. EUR, savukārt akcīzes nodokļa ieņēmumi ir samazinājušies naftas produktiem par - 7,3 milj. EUR un dabasgāzei par - 4,5 milj. EUR (skat. 3.attēlu).

➤ Naftas produkti

Kopējais Latvijā patēriņam nodoto naftas produktu (degvielas) apjoms 2022.gadā ir 1387,7 tūkst. tonnas, kas par 3,7 % pārsniedz 2021.gada radītājus.

4.attēls

Mazumtirdzniecībā (degvielas uzpildes stacijās) vērojams neliels degvielas realizācijas apjoma kritums - kopumā mazumtirdzniecībā realizētas 958,19 tūkst. tonnas degvielas. Samazinājumu galvenokārt veido mazumtirdzniecībā realizētās autogāzes (-9,1%) un benzīna kopējais apjoms. Dīzeļdegvielas realizētais apjoms saglabājās 2021.gada līmenī. Mazumtirdzniecībā 2021.gadā vislielāko degvielas apjomu ir realizējuši SIA "Neste Latvija", SIA "Circle K Latvia" un AS "Viada Baltija".

Vairumtirdzniecībā realizētās degvielas apjoms, salīdzinot ar iepriekšējā gada 12 mēnešiem realizēto apjomu, palielinājies par 6,7%. Savukārt, marķētās dīzeļdegvielas realizētais apjoms – par 83,5%, pārsvarā izmantošanai apkurei un rezervju veidošanai, ņemot vērā visa veida energoresursu sadārdzinājumu 2022.gada laikā.

Detalizētu informāciju par naftas produktu (degvielas) aprites rādītājiem, aprēķināto akcīzes nodokli sadalījumā pa degvielas veidiem, iekasēto akcīzes nodokļi, lielākos komersantus un akcīzes nodokļa likmju izmaiņas skatīt pielikumā *Degvielas aprite*.

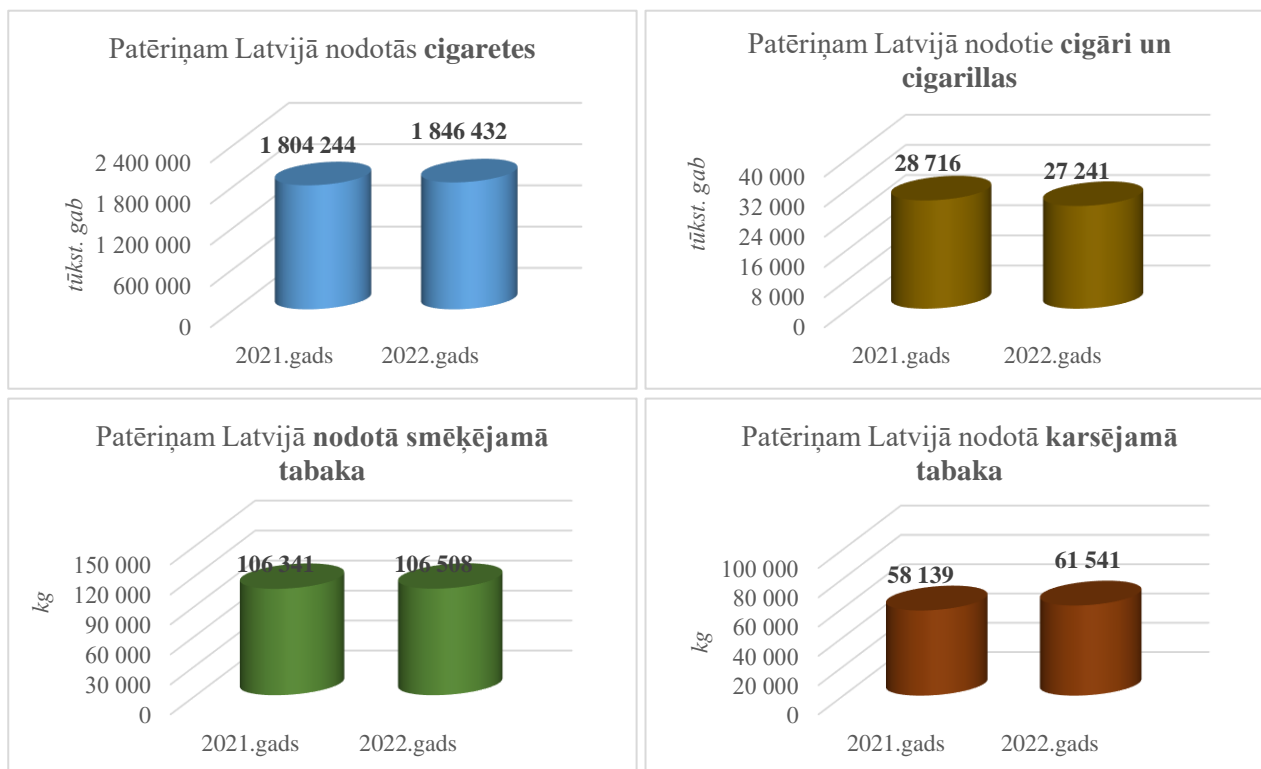
➤ *Tabakas izstrādājumi*

Vislielāko īpatsvaru no iekasētā akcīzes nodokļa par tabakas izstrādājumiem veido akcīzes nodokļa ieņēmumi par cigaretēm – 2022.gadā 91 % no kopējās aprēķinātās akcīzes nodokļa summas par tabakas izstrādājumiem veido aprēķinātais akcīzes nodoklis par cigaretēm¹.

2022.gadā patēriņam Latvijā nodoto cigarešu skaits ir palielinājies, salīdzinot ar 2021.gadu +2,3% (skat. 5.attēlu), savukārt, aprēķinātais akcīzes nodoklis par cigaretēm pieaudzis par 8,2%, kas skaidrojams ar akcīzes nodokļa likmes cigaretēm pieaugumu 2022.gadā.

Latvijas patērētāju vidū populārākās cigarešu markas 2022.gadā ir "WINSTON", "MARLBORO" un "L&M".

5.attēls

2022.gadā, salīdzinot ar 2021.gadu, palielinājās arī patēriņam Latvijā nodotās karsējamās tabakas (+5,9%) un smēķējamās tabakas apjoms (+0,2%), savukārt samazinājās cigāru un cigarillu patēriņam Latvijā nodotais apjoms (-5,1%), skat. 5.attēlu.

¹ Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās aprēķināto akcīzes nodokli

Apkopotais rādītājs par smēķējamās tabakas apjomu ietver gan smalki sagrieztu tabaku cigarešu uztīšanai, gan citu smēķējamo tabaku.

Detalizētu informāciju par tabakas izstrādājumu apriti skatīt pielikumā *Tabakas aprite*.

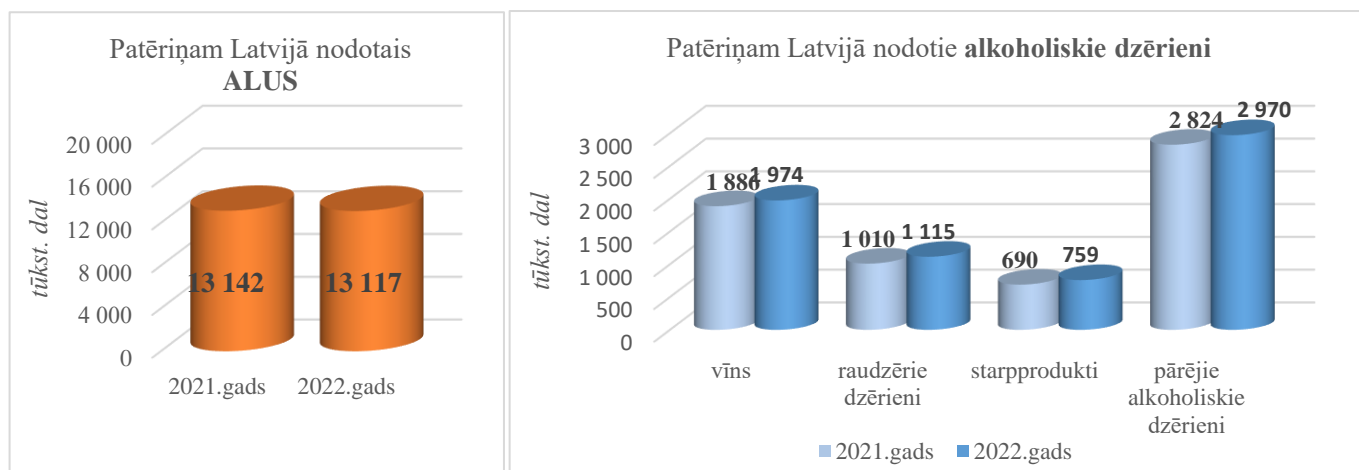
➤ *Alkoholiskie dzērieni un alus*

Patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu apjoms 2022.gadā, salīdzinot ar 2021.gada attiecīgo periodu, ir palielinājies, savukārt alus apjoms, kas nodots patēriņam Latvijā samazinājās. 2022.gadā patēriņam Latvijā tika nodoti 6,8 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 6,4 % vairāk nekā 2021.gadā un 13,1 milj. dekalitri alus, kas ir par 0,2 % mazāk nekā 2021.gadā (skat. 6.attēlu).

Kopējā patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu struktūrā 2022.gadā vislielāko daļu sastāda alus – 66 %, savukārt degvīna un pārējo “spirtoto” dzērienu īpatsvars kopējā alkohola patēriņa struktūrā aizņem 15 %, vīns – 10 %, raudzētie dzērieni – 5 % un starpprodukti – 4 %.

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā būtiski augstākas akcīzes nodokļa likmes dēļ pārējo alkoholisko dzērienu grupai ir dominējoša loma, nodrošinot 64 % no akcīzes nodokļa ieņēmumiem par alkoholiskajiem dzērieniem. Savukārt alus nodrošina 20 %, vīns – 8 %, starpprodukti – 4 % un raudzētie dzērieni – 4% no akcīzes nodokļa ieņēmumiem par alkoholiskajiem dzērieniem.

6.attēls

Kopskatā legālā alkohola, ieskaitot alus, tirgus apjomi (nodots patēriņam Latvijā atbilstoši nodokļu maksātāju deklarētajai informācijai akcīzes preču aprites pārskatos) 2022.gadā ir palielinājušies, līdztekus par 4,6% ir palielinājušies arī akcīzes nodokļa ieņēmumi par alkoholiskajiem dzērieniem (ieskaitot alu). Nodokļa ieņēmumus 2022.gadā un turpmāk ietekmēs arī ieviestās samazinātās akcīzes nodokļa likmes 50% apmērā piemērošanas iespēja atbilstoši likumā noteiktajām prasībām no 2022.gada 1.jūlijā.

Iepriekšējos periodos manāmu ietekmi kā uz akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tā arī uz patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu apjomiem radīja pasākumi saistībā ar vīrusa Covid-19 izplatības ierobežošanu, tai skaitā alkoholisko dzērienu patēriņa ierobežojumi bāros, kafejnīcās, restorānos klātienē. Līdz ar epidemioloģiskās situācijas uzlabošanu iedzīvotāju pārvietošanās un citi ierobežojumi pārsvarā tika atcelti, sāka atgriezties arī tūrisms, kas arīdza būtiski ietekmēja alkoholisko dzērienu patēriņa datus.

Kopumā 2022.gadā Latvijā saražoti 6,4 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 12,4% vairāk nekā 2021.gadā. Par 13,3% pieaudzis arī Latvijā 2022.gadā saražotā alus apjoms – saražoti 8,7 milj. dekalitri alus.

2022.gadā Latvijā bija:

- 126 mazās alkoholisko dzērienu darītavas (licence alkoholisko dzērienu ražošanai izsniegta uz atvieglotiem nosacījumiem).

Mazajās alkoholisko dzērienu darītavās 2022.gadā saražoti 16,0 tūkst. dekalitri alkoholisko dzērienu (0,002% no kopējā Latvijā saražotā alkoholisko dzērienu apjoma), no kuriem 74% dzērienu ietilpst raudzēto dzērienu grupā, 19% pārejo alkoholisko dzērienu grupā;

- 60 patstāvīgie mazie alus ražotāji, kurās saražoti 1,9 milj. dekalitri jeb 22% no visa Latvijā ražotā alus apjoma (2022.gadā kopā saražoti – 8,7 milj. dekalitri alus).

Detalizētu informāciju par alkoholisko dzērienu un alus apriti skatīt pielikumā *Alkohola aprite*.

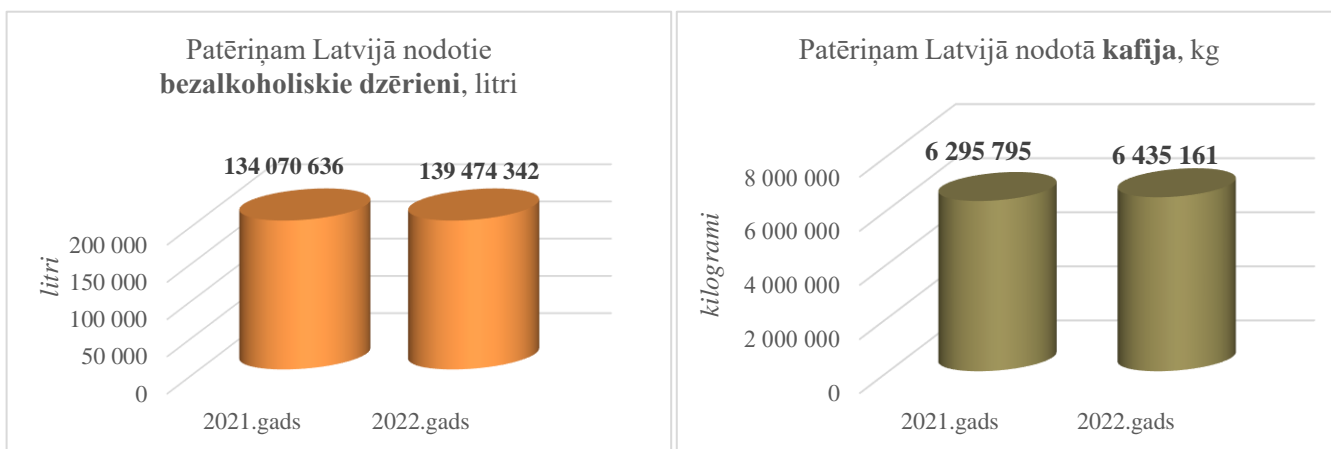
➤ *Pārējās akcīzes preces*

Latvijā akcīzes nodokli nacionālā līmenī piemēro dabasgāzei, kafijai, bezalkoholiskajiem dzērieniem, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamajam šķidrumam, to sagatavošanas sastāvdaļām un tabakas aizstājējproduktiem.

2022. gadā patēriņam Latvijā nodoti 139,5 milj. litri *bezalkoholisko dzērienu* un 6,4 milj. kilogrami *kafijas*.

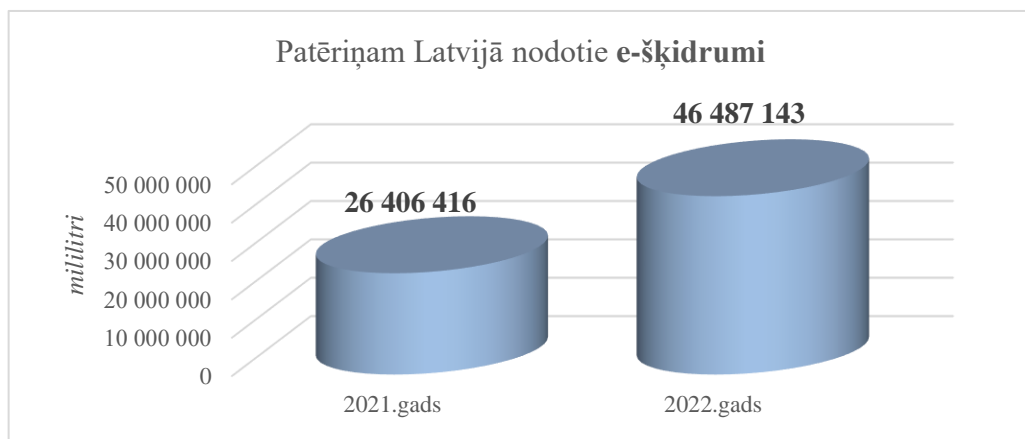
Kafijas apjoms, par kuru aprēķināts akcīzes nodoklis un kas nodots patēriņam Latvijā, ir pieaudzis – par 2,2% vairāk nekā 2021. gadā. Savukārt patēriņam nodotais *bezalkoholisko dzērienu* apjoms salīdzinājumā ar 2021.gadu palielinājās par 4,0% (skat. 7.attēlu).

7.attēls

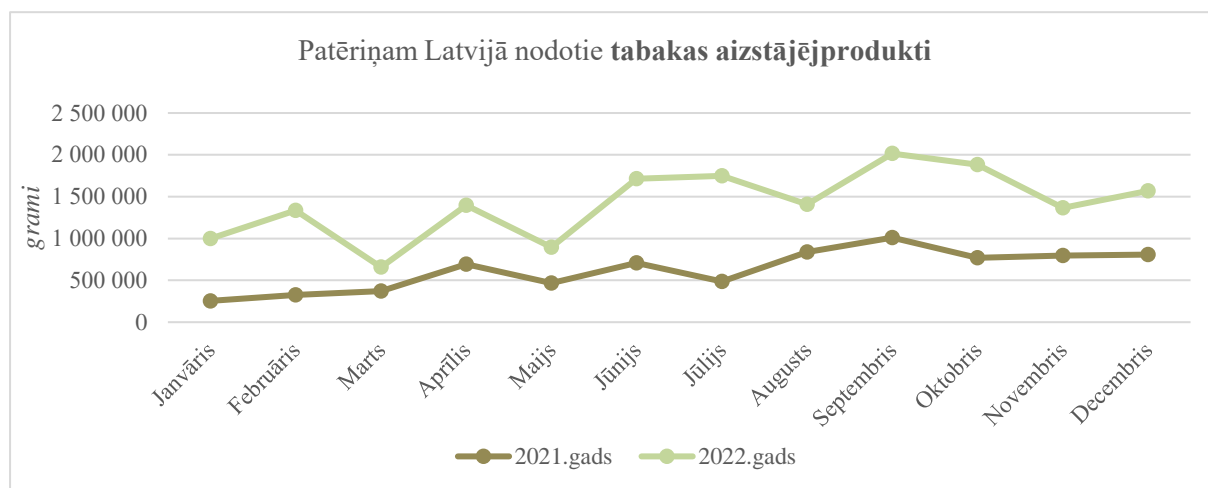
* Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

Patēriņam Latvijā nodoto *elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamo šķidrumu, to sagatavošanas sastāvdaļu* apjoms 2022.gadā turpina pieaugt. 2022.gadā patēriņam Latvijā nodotie apjomi ir par 76% lielāki nekā 2021.gadā. Līdz ar patēriņa pieaugumu, kā arī akcīzes nodokļa likmes pieaugumu 2023.gada 1.janvārī, ir pieaudzis arī aprēķinātais akcīzes nodoklis – salīdzinot ar pērnā gada datiem, pieaugums ir aptuveni 2,3 reizes. Patēriņam Latvijā nodotais apjoms 2022.gadā ir 46,5 milj. mililitri un tas ir par 20,1 milj. mililitriem vairāk nekā iepriekšējā gadā (skat. 8.attēlu).

*Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju
(neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

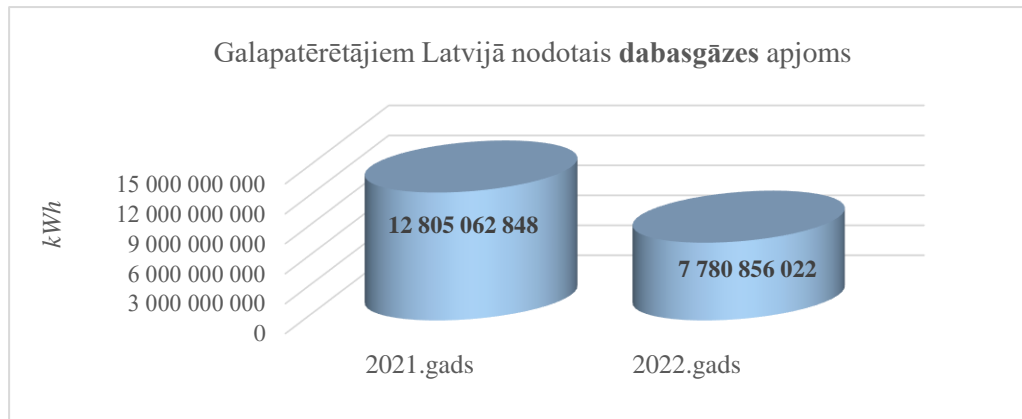
No 2021.gada 1.janvāra ar akcīzes nodokli apliekami ir arī *tabakas aizstājējprodukti*, piemēram, nikotīna spilventiņi. 2022.gadā patēriņam Latvijā tika nodoti 17,0 milj. gramu tabakas aizstājējproduktu, kas ir 2,3 reizes vairāk nekā 2021.gadā. Par patēriņam Latvijā nodotajiem tabakas aizstājējproduktiem kopā 2022.gadā tika aprēķināts akcīzes nodoklis 1,7 milj. EUR apmērā.

2022.gadā gala patērētājiem nodota *dabasgāze* 7,8 miljardu kilovatstundu (kWh) apjomā, kas ir par 5,0 miljardu kilovatstundām (kWh) jeb par 39,2% mazāk nekā 2021.gadā (skat. 10. attēlu).

No minētā apjoma gala patērētājiem nodotā kopējā apjoma dabasgāze:

- 6,5 miljardi kilovatstundas (kWh) apmērā nodota izmantošanai par kurināmo;
- 588,5 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā – izmantošanai par kurināmo rūpnieciskai ražošanai;
- 26,4 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā – izmantošanai par degvielu;
- 659,9 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā nodots gala patērētājiem izmantošanai mērķiem, kuriem paredzētā dabasgāze netiek aplikta ar akcīzes nodokli vai tiek atbrīvota no akcīzes nodokļa.

**Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju
(neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)*

Detalizētu informāciju par pārējo akcīzes preču (t.sk. kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamie šķidrums un dabasgāze) apriti skatīt pielikumā *Pārējo akcīzes preču aprite*.

Sirija 67120167

Analītiskajā materiālā un pielikumos apkopota informācija no VID informācijas sistēmās iesniegtajiem dokumentiem uz datu apkopošanas brīdi. Informācija turpmākajās publikācijās var tikt precizēta.